

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РІВНЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА
ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 431 групи
Спеціальності 053 Психологія
Освітньо-професійної програми «Психологія»
Анастасія ЗАЛПАЄВА

Керівник: доцент Світлана БАБАТІНА
Рецензент: Єльчанінова Т.М.

кандидатка психологічних наук,

доцентка, доцентка

кафедри психології ХНПУ ім. Г. Сковороди

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ «МОТИВАЦІЯ», «ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН», «ПАНДЕМІЯ».....	6
1.1. «Мотивація» як особистісний конструкт у психологічному дискурсі.....	6
1.2. Розгляд основних компонентів психологічного стану особистості.....	13
1.3. Пандемія як основний чинник зміни психологічного стану особистостей.....	17
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....	23
2.1. Методи та методики дослідження.....	23
2.2. Аналіз емпіричного дослідження рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії.....	24
2.3. Аналіз кореляційного дослідження рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
Додаток А.....	34

ВСТУП

Актуальність дослідження. Освіта і психологічне здоров'я студентів не можна розглядати окремо один від одного. Студентська молодь має певний статус психологічного здоров'я, який сформувався в попередні роки, особливо за роки навчання в школі.

Структура і умови навчального процесу в вузі в порівнянні зі школою ускладнюється: збільшується обсяг навчального навантаження, змінюються форми і методи викладання, підвищуються педагогічні вимоги. Висока розумове і психоемоційне навантаження, змушені часті порушення режиму праці, відпочинку та харчування, криза моральних цінностей, невпевненість у своєму майбутньому і багато інших чинників вимагають від студентів мобілізації сил для соціальної та фізіологічної адаптації до нових умов навчання, для подолання складних життєвих ситуацій.

Зміцнення і охорона здоров'я, підвищення працездатності студентської молоді – одна з головних завдань вдосконалення підготовки висококваліфікованих кадрів, так як стан здоров'я студентів, поряд з професійними рівнем, слід розглядати як один з показників якості їх підготовки. Інтерес до теми дослідження викликаний тим, що мотивація – предикат індивідуальної успішності студента, і мотивацію можна і потрібно підтримувати, а при необхідності – формувати, разом з піклуванням про себе та свій психологічний стан. Актуальність дослідження обумовлена недостатньою вивченістю зв'язку рівня мотивації навчання та психологічного стану особистості в період пандемії.

Порушеною проблемою займалися такі вчені як: З. Фрейд, и У. Макдугалл, Д.Уотсон, Э. Толмен, К.Хал, Б.Скиннер, И.П.Павлов. Д.Макклелланда, Л. П. Кічатінов, К. Обуховській, Л. І. Божович, В. А.

Іванніков, В. С. Мерлін, А. Н. Леонтьєв, М. Оссовская, В. І. Ковальов, М. В. Матюхіна та ін.

Метою наукової роботи є дослідження взаємозв'язку рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії.

Завдання роботи:

- 1) розгляд теоретичних відомості поняття «мотивації», психологічного стану особистості та їх особливостей в пандемії
- 2) проведення дослідження на вибірці досліджуваних за допомогою методик (опитувальники «Самооцінка емоційних станів» (А. Уессман і Д. Рікс) та «Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Ільїної)).
- 3) розгляд та аналіз дослідження взаємозв'язку рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії.

Об'єкт дослідження – психологічний стан особистості.

Предметом дослідження виступає зв'язок рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії.

При виконанні даної наукової роботи використовувалися такі **методи та методики**: метод теоретичного аналізу, структурування та узагальнення; методи емпіричного аналізу («Самооцінка емоційних станів» (А. Уессман і Д. Рікс) та «Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Ільїної)); методи математико–статистичної обробки даних (коефіцієнт кореляції рангів Спірмена (r_s), t –критерій Стьюдента) за допомогою програми STATSTICA 11.0.

Практичне значення роботи полягає у використанні результатів дослідження для впровадження рекомендацій навчання у ЗВО, колах, ліцеях тощо. Отримані дані свідчать про рівень підготовки до навчання в період стресу.

Структура та обсяг роботи: наукова робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку літератури. Основний зміст викладено на 33 сторінках. Список використаних джерел налічує 20 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ «МОТИВАЦІЯ», «ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН», «ПАНДЕМІЯ»

1.1 «Мотивація» як особистісний конструкт у психологічному дискурсі

Навчальний процес у вузі покликаний закладати базу професіоналізму, формувати готовність до саморозвитку і самонавчання, які потрібні в умовах постійних змін протягом усього життя. А для цього необхідно зберігати високий рівень мотивації. Тому стійку мотивацію учнів–управлінців можна віднести до професійно значущим особистісним якостям. Мотивація до навчальної діяльності студентів є і індикатором, і фактором ефективного утвердження майбутнього менеджера в професії. Тому важливо не допускати в процесі навчання як зниження рівня мотивації, так і погіршення структури мотиву–Ціон комплексу [19, В.О. Шищенко].

Думка про те, що освіта в усьому світі перебуває на порозі глобальних змін, давно не нова. Однак спроби освітніх реформ ось уже кілька десятиліть виявляються непорівнянними за потужністю з класно–урочною «машиною» Яна Коменського. Процедури оцінки і контролю, предметна організація навчального процесу, виправдані три з половиною століття тому в ситуації дорожнечі друкарства і архаїчні для століття цифровізації, не піддаються ніяким втручанням сучасних реформаторів.

Негативно впливає на мотивацію до навчання і відчутна технологічна відсталість, анахронізм сучасної педагогіки в порівнянні зі стрімко розвиваються мисленні практиками. Герменевтика і інформатика, що працюють зі знанням, психотерапія і ігротехніка, що мають справу зі свідомістю, стрімко «наступають» на педагогіку [4, І.М. Козубцов]. Їх

експансія в освіту помітна практично в кожному «нетрадиційному» педагогічну дію в школі і вузі. Названі практики інструментально більш оснащені, ніж педагогіка [13, Л. Романюк].

Дискутується питання про зміст освіти, все частіше можна чути: змістом повинні бути не факти, а категорії, поняття і прийоми мислення. Їх передача – вершина педагогічної майстерності, а повноцінне їх сприйняття і подальше самостійне використання в професійних ситуаціях вимагає особливих учнівських якостей. Залишаючи для аргументованого вивчення проблему «відсталості» освіти, можна стверджувати впевнено: сьогоdnішній студент повинен ставати суб'єктом навчальної діяльності. Йому життєво необхідно освоювати техніки розуміння і інтерпретації, дослідження і проектування, самовизначення і комунікації, взаємодії та співіснування. А це можливо тільки при дослідницькому уваги до навчальної мотивації [1, Т. Вінярська].

Категорія мотиву – одна з центральних в психології, що розкривають сутність діяльності людини. Мотив спонукає людину до дії. Дія – одиниця діяльності, «запускається» цим мотивом. У конкретної діяльності суб'єкта мотивів може бути кілька, домінує при цьому смисло утворюючий. Діяльність – це взаємодія людини з середовищем. Людина формується як особистість, реалізуючи в різних видах діяльності [12, Д.Б. Рожденственська].

На різних етапах життєдіяльності людини в якості ведучої діяльності виступає: гра, спілкування, праця, вчення. Мотивація – дуже складний регулятор поведінки і діяльності людини, багаточасова, неоднорідна система «драйвів», взаємопов'язаних нелінійним чином. Це інтереси, потреби, прагнення, установки, цінності, ідеали, які служать джерелом активності людини [10, П.А. Новікова]. «Мотиваційна сфера», згідно Л.С. Виготському, – це система різних факторів, що визначають поведінку людини і створюють стрижень особистості [18, М.С. Хабусева].

Проблема мотивації полі-аспектна, що породжує безліч підходів до трактування її природи, будови, способів вивчення. При цьому головним методологічним принципом, що об'єднує більшість розробок в області мотивації, є принцип єдності динамічної і смислової сторін мотивації, а також положення про те, що мотивація розвивається і формується [7, І.В. Ляшенко].

На характер мотивації студентства впливає ряд взаємопов'язаних факторів: стан суспільства і економіки держави; існуюча система навчання та інституційні особливості освітньої моделі, що відбиває суспільні потреби у фахівцях; ціннісні орієнтації сім'ї і найближчого оточення; організація і технологія навчального процесу у ВНЗ; особистість викладача, його професійні інтереси і педагогічні установки; зміст навчальної дисципліни і форма його подачі; чисельність, склад і установки студентського колективу; характер і прагнення референтної групи; індивідуальні особливості студента і т.п..

Продуктивною для нашого дослідження стала усталена в педагогічній психології класифікація мотивів навчання на пізнавальні, внутрішні, тобто обумовлені безпосередньо навчальною діяльністю, і мотиви зовнішні, соціальні, що лежать поза навчанням [17, К.І. Фоменко]. Студенти зі стійкою внутрішньою мотивацією, орієнтовані на пізнання і саморозвиток, мають, як правило, високі освітні результати і раннє осмислене професійне самовизначення. Виявлення зовнішньої мотивації до навчання відкриває більш складну і суперечливу картину, інтерпретувати яку допомагає наступна дихотомія [8, Я. Майовські].

Система мотивів навчальної діяльності може бути як динамічною, так і стійкою. Домінування внутрішніх мотивів задає стійкість мотивації до навчання, а переважання соціальних мотивів – динаміку інтересів, потреб, прагнень [6, І.М. Кустовська]. Флуктуація мотивів не завжди є свідченням негативного чи позитивного ставлення до навчання як такого, а може

розглядатися як ознака ускладнення мотиваційної сфери суб'єкта. Поява складного, суперечливого малюнка мотиваційної структури може бути позитивним симптомом розвитку зрілих установок, осмисленого соціальної поведінки, зростання вибірковості. Це ще одна причина дослідницького інтересу до мотиваційної сфері учнів.

Мотив це сполучна ланка між поведінкою і діючої мотивацією, для осмислення якого потрібна велика внутрішня робота. Мотиви можуть виражатися в інтересах, потребах, ідеалах, установках і т.п. Це все те, що спонукає людину до діяльності, все, заради чого відбувається ця діяльність. Виходячи з цього, мотив по відношенню до навчальної діяльності повинен передувати навчання і в подальшому супроводжувати його, інакше ця діяльність буде лише зовнішнім проявом процесу.

Також важливо розуміти, що причинами неуспіху, відставання в навчанні може виступати відсутність мотиву, а не відсутність здатності до навчання. Саме тому необхідно формувати мотивацію. Тобто мотивація навчання не виникає стихійно вона формується, виробляється, а не виключно наслідком будь-яких природних задатків. А «процес формування та закріплення у школярів позитивних мотивів навчальної діяльності називається мотивацією навчальної діяльності».

На формування і закріплення навчальної мотивації сильний вплив робить освітня система, організація освітнього процесу, сам педагог, також значення має досліджуваний предмет, його особливості. Згідно С. Л. Рубінштейну, «для того, щоб учень по-справжньому включився в роботу, потрібно зробити поставлені в ході навчальної діяльності завдання не тільки зрозумілими, а й внутрішньо прийнятими ним, тобто, щоб вони придбали значимість і знайшли, таким чином, відгук і опорну точку в його переживанні» [2, О.О. Водолазська].

Таким чином, в процесі навчання необхідно створити такі умови, при яких і на високому рівні зберігаються і розвиваються як зовнішня мотивація з боку навчального (як компонент педагогічного впливу), так і внутрішня вмотивованість учня (як стан суб'єкта педагогічного процесу), і внутрішня мотивація (як внутрішньо особистісна діяльність по створенню мотивів).

При переважанні зовнішньої мотивації оволодіння учнями змістом навчального предмета є не метою навчання та особистісного розвитку, а засобом досягнення інших цілей (наприклад, отримання позитивних оцінок, заохочень та ін.). При переважанні вмотивованості учнів, навпаки, мотивом є пізнавальний інтерес, пов'язаний з даним предметом; такі мотиви мають особистісно важливий характер. Причому, при виробленні мотивації необхідно враховувати особливості кожного учня. Це можуть бути вік, інтелектуальні здібності, інтереси і т.п. З огляду на це, педагог зможе правильно формувати мотивацію учнів, або ж коригувати її.

Е. П. Ільїн вважає, що мотивами навчальної діяльності є цілий ряд факторів, які обумовлюють прояв навчальної активності, серед яких він виділяє цілі, потреби, установки, інтереси і т. п. Відповідно до А. К. Маркової, мотивом виступає спрямованість учня на окремі сторони освітнього процесу, що відноситься до внутрішнього відношенню учня до неї.

П. М. Якобсон в своїй роботі зазначає наступне: «Мотивація навчання як діяльності є результатом як переробки тих впливів, які він отримує з сімейної та широкого соціального середовища, так і освіти свідомого відношення до цих впливів, пов'язаного з особливостями життєвих установок, устремлінь, інтересів людини. Все це позначається на мотивах навчання».

Мотивація формується на певному етапі життя людини в залежності від цілей його життєдіяльності, звідси мотивація першокласника, школяра,

студента, працюючої людини - це всього лише частина його мотиваційної сфери. Види мотивації відрізняються один від одного специфікою соціальної ситуації розвитку, в якій кожна з них формується.

Навчально-професійна мотивація студентів є особливим видом мотивації і визначається рядом специфічних для цієї діяльності факторів:

- освітньою системою, освітнім закладом, де здійснюється навчальна діяльність;
- організацією освітнього процесу;
- суб'єктивними особливостями того, хто навчається (вік, стать, рівень розвитку, рівень домагань, особливості самооцінки, здатності, міжособистісна взаємодія в навчальній групі та ін.);
- суб'єктивними особливостями педагога і, перш за все, системою його відносин до навчається і до педагогічної діяльності;
- специфікою навчального предмета.

Розвиток даних факторів і буде сприяти реалізації завдань формування навчально-професійної мотивації як необхідного умови успішного навчання та ефективної професійної самореалізації фахівця в майбутньому. Отже, мотивація навчальної діяльності буде залежати від ефективного розвитку цих факторів.

Умови, що сприяють формуванню у студентів навчальних мотивів наступні:

- усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання;
- усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєваних знань;
- нетрадиційні форми проведення лекційних занять;
- професійна спрямованість у навчальній діяльності;

- використання завдань, що створюють проблемні ситуації, що вимагають активної пошукової діяльності і дозволяють виявити творчі здібності [16, Л.М. Унгурян].

На формування мотивів навчання, значно впливає стиль педагогічної діяльності і те, яке складається спілкування викладача зі студентами, різні стилі такої взаємодії формують різні домінуючі мотиви навчання в учнів.

Авторитарний стиль, в свою чергу, формує «зовнішню» мотивацію навчання, мотив «уникнення невдачі», а також затримує формування «внутрішньої» мотивації. Демократичний стиль педагога, навпаки, більше впливає на розвиток «внутрішньої» мотивації. У свою чергу ліберальний стиль знижує мотивацію навчання і формує мотив «надії на успіх».

Також на формування мотивації істотний вплив роблять взаємини в групі, соціально-психологічний клімат. Психологічна служба ВНЗ і куратори навчальних груп повинні здійснювати цілеспрямовану і систематичну роботу по оптимізації взаємин у групі, профілактиці конфліктів, розвитку групових норм і цінностей.

Високі результати навчально-професійної діяльності студентів і активну участь в суспільному житті вузу дозволить забезпечити якісну підготовку висококваліфікованих фахівців, зацікавлених в результатах своєї праці, мобільних і впевнених у собі, успішно реалізують свій творчий потенціал.

Мотивація відіграє важливу, можливо, детермінуючу роль у всьому процесі навчання. Як зауважив А. С. Герасимової, мотивація навчання є вирішальним фактором ефективності навчального процесу.

Навчальні мотиви діляться на внутрішні і зовнішні, або пізнавальні та соціальні. З усього вищесказаного можна зробити висновок, що спонукою до навчальної діяльності може виступати широке коло мотивів. У своїй практичній діяльності кожен викладач повинен не тільки спиратися на це

різноманіття мотивів, а й активно використовувати їх. При цьому педагог повинен пам'ятати, що орієнтація на щось одне, наприклад, зовнішню загрозу або пізнавальний інтерес, зазвичай призводить до ослаблення мотиву і навіть до його припинення, якщо він задоволений.

Н. Ц. Бадмаева також підкреслює бажаність використання різноманітних мотивів до спонукання учнів до навчальної діяльності. Дослідник вважає, що розумова діяльність викликається різними мотивами, проте у міру її реалізації, незалежно від вихідної мотивації, починає діяти і власне пізнавальна. Також слід зауважити, що при не сформованості внутрішньої мотивації навчання пізнавальна мотивація, детермінована зовнішніми стимулами, швидко згасає.

Отже, для забезпечення успішності процесу професійного навчання у вищих навчальних закладах та підвищення якості підготовки фахівців необхідно враховувати характер навчально-професійної мотивації студентів. Виявлення домінуючих мотивів в структурі мотивації дозволяє планувати корекційну роботу з розвитку внутрішніх мотивів навчальної діяльності і тим самим впливати на процес професійного становлення майбутніх фахівців.

1.2. Розгляд основних компонентів психологічного стану особистості

Поняття «психологічне благополуччя» увійшло в психологічну науку і практику відносно недавно. В даний час не існує єдиного визначення психологічного благополуччя, як і однозначних його критеріїв. Термін «психологічне благополуччя» часто ототожнюється з подібними поняттями, такими як «психологічне здоров'я», «емоційне благополуччя», «емоційне самопочуття» і ін. Ми ж спираємося на це поняття в дослідженні, як на певний критерій та планку психологічного стану особистостей.

Актуальність розробки проблеми психологічного благополуччя важлива і з практичної точки зору: сьогодні вітчизняна психологічна практика гостро потребує надійних і валідних методиках, придатних для діагностики психологічного благополуччя і неблагополуччя [14, Д.М. Супрун].

Вперше психологічне благополуччя стає предметом досліджень в роботах Н. Бредберна. Згідно з його положеннями, психологічне благополуччя (psychological well-being) проявляється в співвідношенні між комплексами позитивних і негативних емоцій, що накопичуються протягом життя. Пізніше Е. Дінер вводить поняття «суб'єктивне благополуччя», яке розглядається ним як одна зі складових психологічного благополуччя.

Суб'єктивне благополуччя, по Е. Дінер, включає в себе три основних компоненти:

- задоволеність життям;
- комплекс позитивних емоцій;
- комплекс негативних емоцій.

Тим самим Е. Дінер, як і Н. Бредберн, робить акцент на позитивних емоціях як головному показнику благополуччя. Показник задоволеності життям в даному випадку виступає як результат співвідношення позитивних і негативних переживань [5, Л.О. Курганська].

Близьким до поняття «благополуччя» є поняття «щастя». За визначенням М. Аргайла, щастя як задоволеність людини своїм життям визначається через частоту і інтенсивність позитивних емоцій. Найбільш значущими для задоволеності життям в цілому, для стану щастя, по М. Аргайл, є такі фактори, як здоров'я, наявність близьких соціальних зв'язків, задоволеність роботою, наявність вільного часу для дозвілля, особистісні якості (самооцінка, екстраверсія, осмисленість життя), позитивні емоції

(гарний настрій). Менш значущою є матеріальна забезпеченість, практично не впливають на стан щастя є вік і стать.

Таким чином, по М. Аргайл, людина будь-якого віку може відчувати себе щасливим. Також не спостерігається відмінностей в переживанні щастя чоловіками і жінками.

В даний час існують два підходи до розуміння сутності психологічного благополуччя: гедоністичний і евдемоністичний. Гедоністичний підхід розглядає психологічне благополуччя як стан психологічного комфорту з переважанням позитивних емоцій. З точки зору евдемоністичного підходу найважливішою умовою психологічного благополуччя є активність особистості, постійний саморозвиток, розкриття своїх можливостей і здібностей.

Вивчення психічних явищ як цілісних, інтегральних в даний час є основним принципом наукової методології. На думку К. С. Дрогобицький, сучасна методологія системного дослідження виходить з того, що побачити ціле можна тільки при одночасному розумінні структури, функції, процесу і середовища, яка визначає зовнішні умови існування системи.

Психологічне благополуччя є цілісною переживання, що відбиває успішність функціонування індивіда в соціальному середовищі. Питання про структуру психологічного благополуччя, на наш погляд, важливий в першу чергу для розуміння самої суті феномена. З іншого боку, уявлення про структуру психічного явища необхідно для визначення найбільш валідних методів його вивчення [11, П. Рогов].

Згідно з концепцією К. Ріфф, в структуру психологічного благополуччя входять шість характеристик:

1. Самоприйняття – позитивне ставлення до себе, визнання і прийняття внутрішньої неоднорідності, множинних аспектів свого Я. Самоприйняття означає, що людина усвідомлює і приймає всі свої сильні і слабкі сторони.

2. Позитивні відносини з іншими – здатність культивувати і породжувати тепло, довіру, близькі стосунки з іншими людьми. Вона включає в себе турботу про благополуччя інших, здатність до емпатії і прихильності, готовність співпереживати людям, співпрацювати з ними і знаходити з ними компроміси.

3. Автономія – самодетермінація, незалежність і контроль суб'єкта над подіями, які з ним відбуваються. Це здатність протистояти соціальному тиску, оцінювати поведінку своє і інших людей на основі не зовнішніх, а власних стандартів і цінностей.

4. Контроль над оточенням – здатність справлятися з повсякденними звичайними справами, успішно реалізовувати складний комплекс зовнішніх форм активності, брати участь у трудовій та сімейного життя, ефективно використовувати представляються можливості навколишнього світу.

5. Цілеспрямованість життя – наявність спрямованості власного життя, життєвих цілей. Повсякденне життя людей, яким притаманне це властивість, спрямована в певному напрямку.

6. Особистісний ріст – розвиток, використання наявних навичок, талантів, можливостей для власного розвитку і для реалізації свого потенціалу, відкритість досвіду і здатність виявляти в навколишньому світі виклики, на які потрібно реагувати.

Ще один підхід до розуміння структури психологічного благополуччя ґрунтується на понятті *«психічний стан»*. У вітчизняній психології питання про психічні стани як про особливу категорію психічних явищ вперше сформулював Н.Д. Левітін. Він визначив психічний стан як цілісну характеристику психічної діяльності за певний період, вказав на складність і динамічність структури психічних станів. З цієї точки зору психологічне благополуччя можна розглядати як особливий психічний стан–стан

особистості в цілому (з огляду на, що існують стану емоційні, інтелектуальні, мотиваційні і т. п.).

Відповідно до класифікації психічних станів А.О. Прохорова, за ступенем тривалості психологічне благополуччя можна віднести до тривалих (тривалість – декілька тижнів) або надтривалим (тривалість – від 1 року і більше) психічним станам. Подібні стани визначаються не конкретними ситуаціями, а способом життя суб'єкта в цілому.

У будь-якому психічному стані, відповідно до положень Н.Д. Левітова, можна виділяти глибокі і поверхневі, більш-менш усвідомлені компоненти. На наш погляд, в психологічному благополуччі допустимо виділяти два рівня прояви: усвідомлюваний і неусвідомлюваний. На першому рівні психологічне благополуччя є усвідомлене переживання гармонійності, цілісності особистості, задоволеності життям.

На другому, неусвідомлюваному, рівні психологічне благополуччя виражається в непрямих проявах, недоступних для дослідження опитувальними методами. Подібними непрямыми проявами можуть служити особливості продуктів діяльності, творчості (наприклад, колір і деталі малюнків), а також переваги, в яких людина слабо усвідомлює – в тому числі ситуативно бажані кольори одягу, стилі музики і т. п. [3, С.С. Дембіцький]

Психологічне благополуччя – багатовимірне психічне явище, що включає в себе ряд компонентів. Узагальнюючи розглянуті нами підходи, можна виділити наступні складові психологічного благополуччя:

- емоційна складова – рівний і спокійний фон настрою з переважанням позитивних емоцій;
- соціальна складова – здатність встановлювати і підтримувати довірчі відносини з оточуючими;

– смислова складова – усвідомлення цілей свого життя, прагнення до їх досягнення, до особистісного зростання і саморозвитку [9, Н.О. Надточій].

Ґрунтуючись на тому, що психологічне благополуччя – особливий психічний стан особистості, можна виділяти в ньому (як і в будь-якому іншому психічному стані) усвідомлюваний і неусвідомлюваний рівні. Кожен з цих рівнів має свої форми прояву (маркери, індикатори) в поведінці і діяльності суб'єкта. Виявлення і аналіз подібних маркерів вимагають застосування адекватних методів дослідження. Для вивчення особливостей психологічного благополуччя на кожному з рівнів потрібні певні методи – опитувальні або проектні.

1.3. Пандемія як основний чинник зміни психологічного стану особистостей

Вплив COVID–19 на психічну діяльність належить оцінити і ретроспективно, і спостерігаючи відстрочені психічні реакції, а також віддалені наслідки для психічного здоров'я і психічного розвитку. Найближчим часом будуть ініційовані нові масштабні дослідження, з'являться оглядові роботи, будуть дані узагальнені оцінки рівня стресу, тривоги і депресії, а також поширеності психічних порушень внаслідок інфекції, визначені фактори ризику та можливі механізми їх розвитку [20, Л.М. Юрьєва].

Одним із впливів на психічний стан є віртуальна загроза і інформаційний стрес. Інформаційний тиск, який чиниться зараз на людей в усьому світі в зв'язку з епідемією, надзвичайно сильно, а психотравмуючий характер змісту інформаційних повідомлень заслуговує самостійного вивчення. Інформаційний простір переповнений суперечливими відомостями про коронавіруси в різноманітних формах: репортажі, статистика, аналітика,

прогнози, коментарі, рекомендації, соціальна реклама і так далі. Настільки потужне і хаотичне інформаційний вплив, безумовно, травматично для психіки людини.

Кілька років тому американськими авторами був запропонований термін *headline stress disorder* (буквально – стресовий розлад у зв'язку з новинними заголовками) для позначення розладів психічної адаптації під впливом наполегливої емоційно зарядженої новинної інформації (в 2016 році – інформації, що стосується виборів президента в США). Ретельний аналіз наслідків інформаційного стресу в умовах пандемії дозволить наповнити цей термін конкретним психологічним і психопатологічним змістом. Психічні реакції при такому впливі можуть варіювати досить широко – від субклінічної тривоги і почуття вторгнення в особистий простір до складних дезадаптивних реакцій. Так, вже описані випадки суїцидальних спроб як реакції на передбачуваний пацієнтом ризик зараження інфекцією за відсутності будь-яких ознак соматичного нездужання. У всіх цих випадках нозофобії самостійним компонентом виступала нав'язлива заклопотаність інформацією про коронавіруси, представленої в ЗМІ.

2. Деприваційний стрес. Суворі карантинні заходи, введені в більшості країн в зв'язку з пандемією коронавірусу, є безпрецедентними. Вимога самоізоляції і інші обмеження, покликані запобігти поширенню інфекції, серйозно деформували звичний життєвий уклад більшості громадян, торкнувшись потреби різних рівнів: від вітальних до вищих. Не зупиняючись на тих складнощах, які породили карантинні норми в життя більшості людей, відзначимо, що звуження простору фізичної і соціальної активності, ілюзорно компенсується доступністю мережі Інтернет, запускає системні адаптаційні зміни в організмі людини. Навіть елементарна зміна режиму фізичної активності та харчування внаслідок переходу на роботу в дистанційному форматі здатна вносити істотні обурення в сферу психічного стану.

І ще більші ефекти слід очікувати від блокування різноманітних соціальних потреб особистості. Не випадково в інтернет–просторі набула особливої популярності тематика зайнятості в умовах самоізоляції, що можна розглядати як колективну спробу вироблення адаптаційної стратегії. Однак є підстави припускати, що не завжди дана стратегія виявляється ефективною, і значну частку перебувають в самоізоляції складають особи з ознаками розладів адаптації та станами, прикордонними між психічною нормою і патологією.

3. Соціально–економічний стрес. Пандемія завдала потужного удару по світовій економіці, торкнувшись практично всі її галузі. Соціально–економічний стрес, який переживає сьогодні більшість громадян, складається, з одного боку, із загальної стурбованості економічними наслідками пандемії і очікування економічного колапсу, а з іншого боку, з реальних фінансових труднощів і втрати фінансової, професійної стабільності у значної частки працездатного населення [15, М. Тріпак].

Особистісна тривожність, що виникає як наслідок впливу пандемії на особистість, визначається характером, темпераментом, типом вищої нервової діяльності і вихованням, ситуативна тривожність залежить від зовнішніх подій і є непостійною категорією.

Велика частина вчених стверджують, що особистісна тривожність має зв'язок з високою чутливістю до неоднозначних, невизначених ситуацій. В такому випадку можна спостерігати схожість тривожності і креативності, так як креативність також є наслідком високої чутливості до неоднозначно трактуються стимулам. Цей зв'язок підтверджується різними дослідженнями, у висновках яких йдеться про те, що люди з високим рівнем креативності часто притаманний високий рівень особистісної тривожності. Тривожність нейтралізується завдяки толерантністю до невизначеності, яка в свою чергу дозволяє людині спокійно і незворушно ставитися до несподіваних життєвих подій, що є стимулом творчого потенціалу людини.

Ситуативна тривожність проявляється в напруженості, занепокоєння, нервозності. При цьому, виникаючи в ситуації стресу, характеризується різною інтенсивністю і динамічністю. Високий рівень тривожності, яка є результатом страху можливої невдачі, оцінювання з боку інших людей, являє собою пристосувальний механізм, який підвищує відповідальність людини перед обличчям суспільних вимог і установок.

А. М. Прихожан, Р. С. Немов, А. О. Прохоров, Е. І. Рогов виділяють також самоцінну, шкільну, особистісну і міжособистісну, оцінну (екзаменаційну) тривожність.

Слід підкреслити, що, на думку дослідників, зокрема, А. М. Прихожан, певний рівень тривожності не тільки притаманні кожній людині, але і необхідний йому для «оптимального пристосування людини до дійсності». Тривожні сигнали організму, прояви його інстинктивних реакцій, інтуїція є основою для розуміння і відчуття людьми своєї безпеки або небезпеки.

Сучасні дослідження тривожності спрямовані на диференціювання ситуативної тривожності, пов'язаної з конкретною життєвою ситуацією, і особистісної тривожності, що представляє собою стійке властивість особистості, а також на розробку методики, яка описує тривожність як результат взаємодії оточення і особистості.

Тобто тривожність розглядається як багатозначний психологічний термін, що включає в себе опис як конкретних станів індивідів в обмежений часовий момент, так і їх стабільні якості.

Відзначимо, що далеко не завжди сама людина усвідомлює проблему, та й з боку тривожність помітити складно. Особливо, якщо та маскується, відбувається компенсація, або включається захисний механізм. Однак можна назвати кілька характерних відмінностей тривожного людини:

- Надмірно емоційні реакції на невдачі.

- Зниження працездатності в стресових ситуаціях або при стислих термінах.

- Боязнь невдачі, переважна над прагненням до успіху.

- Ситуація успіху служить стимулом і мотивацією до діяльності, ситуація неуспіху - «вбиває».

- Сприйняття всього навколишнього світу або багатьох об'єктів як небезпечних, хоча суб'єктивно це не так.

Низько тривожні особистості відрізняються протилежними характеристиками. Так, наприклад, ситуації неуспіху служать для них більш великим мотиватором, ніж успіх. Однак низька тривожність – зворотна сторона медалі, вона також небезпечна для особистості. Більш очевидними реакціями організму є соматичні ознаки. При високому рівні тривожності відзначаються:

- шкірні аномалії (свербіж, висип);

- зміна роботи серцево-судинної системи (гіпертонія, тахікардія);

- порушення дихальної функції (задишка, асфіксія);

- диспепсичні розлади (пронос, печія, метеоризм, запор, сухість у роті);

- генітальні реакції (порушення циклу у жінок, імпотенція у чоловіків, часте сечовипускання, біль);

- вазомоторні явища (пітливість);

- проблеми опорно-рухового апарату (болі, порушення

- координації, скутість).

Висновок до розділу 1: мотивація та психічний стан особистості – невід’ємні компоненти подальшого розвитку. Пандемія призводить до змін компонентів емоційного стану (тривожність, стрес тощо) та негативно

впливає на мотивованість студентів. Важливий момент негативного впливу завдає дистанційна форма навчання. Особам важко впоратись з новими для них компонентами навчання, що може призвести до занепаду мотивація та погіршення психологічного стану, розвитку, перш за все, тривожності.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

2.1. Методи та методики дослідження

Вибірка дослідження: 50 респондентів, студентів Херсонського державного університету, факультету психології, історії та соціології, віком від 19 до 22 років. Дослідження проводилося в жовтні 2020 року.

Збереження психічного здоров'я в освітньому процесі є важливим завданням у розвитку особистості. Підвищені фізичні, психічні та розумові навантаження, які відчувають студенти ЗВО, впливають на підвищення рівня здоров'я, мотивації та їх успішності. Задля виявлення основних мотивів та зв'язку їх з емоційним станом особистостей, у дослідженні використовувалися наступні методики: «Самооцінка емоційних станів» (А. Уесман і Д. Рікс) та «Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Льїної).

«Самооцінка емоційних станів» (А. Уесман і Д. Рікс). Мета: самооцінка емоційних станів. Дана методика ефективна, якщо необхідно виявити зміну емоційного стану людини протягом певного періоду часу. Твердження, описують емоційний стан людини в діапазоні понять тривога / спокій і підйом / депресія.

«Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Льїної). Мета: виявити основний мотив у навчанні особистості. У методиці виділено три шкали: «придбання

знань» (прагнення до придбання знань, допитливість); «Оволодіння професією» (прагнення оволодіти професійними знаннями та сформувати професійно важливі якості); «Отримання диплома» (прагнення придбати диплом при формальному засвоєнні знань, прагнення до пошуку обхідних шляхів при здачі іспитів і заліків).

2.2. Аналіз емпіричного дослідження рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії

За результатами опитування за методикою «Самооцінка емоційних станів» (А. Уессман і Д. Рікс) було визначено, що (рис. 1):

- у 12% досліджуваних переважає спокійний емоційний стан, що свідчить про такі характеристики як: стриманість, терплячість, статечність, розважливність, врівноваженість. Такі особистості рідко відчувають негативні емоції, усі зміни настрою переживають без різких змін.

- 9% осіб мають тривожні прояви та характеризуються заляканістю, нервовістю, невпевненістю, напруженістю. Такі люди усі стресові події переживають емоційно, інколи не можуть себе контролювати та реагують з підвищеною чутливістю.

- 18% осіб за шкалою енергійності отримали високі показники. Такі люди оцінюють себе як ініціативні, спрямовані, активні. Вони завжди мають пробивний настрій, кмітливі у вирішенні питань.

- у 15% досліджуваних переважає емоційна втома. Такі люди характеризуються пасивністю, інертністю, безініціативністю. У вирішенні поставлених завдань вони дещо мляві та апатичні, байдужі до результату.

- 10% осіб мають піднесений емоційний стан. Їм властиві такі характеристики як: енергійність, волелюбність, розкутість. Такі люди жваві,

до завдань підходять з ентузіазмом та натхненням, завдяки живій позиції, вміють знайти вихід зі складних ситуацій.

– 11% мають пригнічений психологічний стан. Вони дещо сором'язливі, боязкі, нерішучі. Часто відчують пригнічення через складнощі або негативний результат від завдань, налаштовуються на гірше, перш ніж почати справу.

– 19% осіб показують впевненість та рішучість в емоційних проявах. Вони наполегливі, працездатні, сильні, вольові. До вирішених задач підходять з чітко спланованими ролями, мають певні стратегії до виконання роботи.

– 17% досліджуваних мають почуття безпорадності у виконанні завдань. Вони характеризуються несміливістю, слабкістю, апатією. Часто це пов'язано з попереднім негативним досвідом у виконанні роботи.

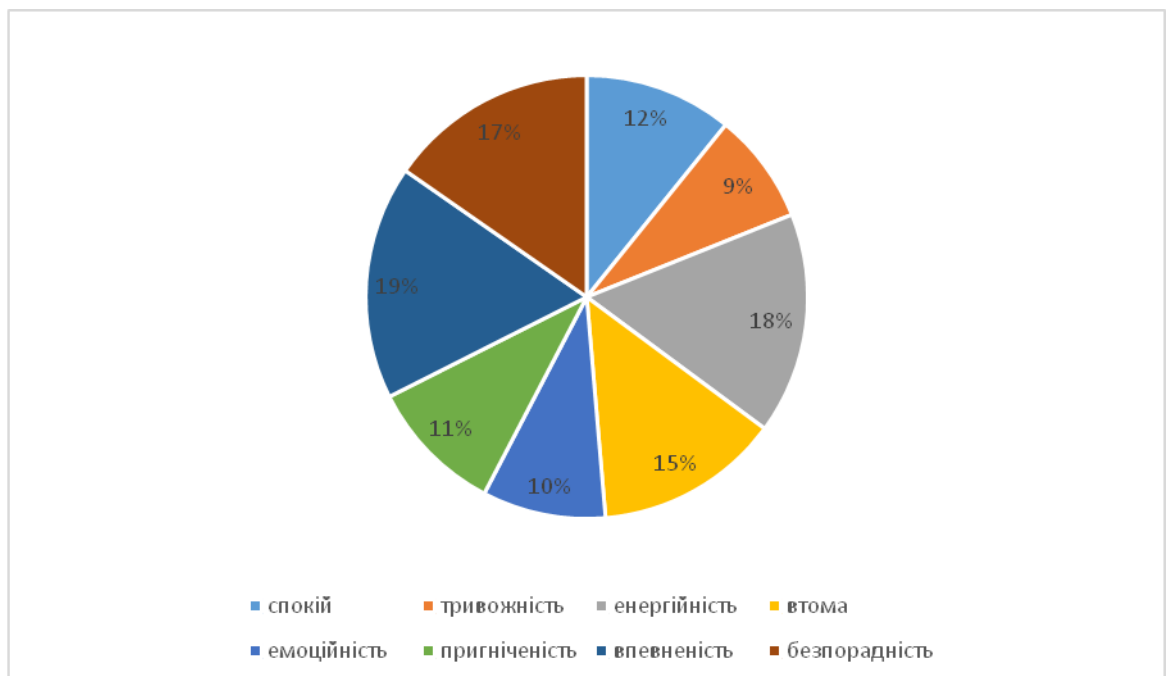

Рис. 1 Розподіл результатів дослідження психологічного стану, що домінує у досліджуваних

За результатами методики «Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Ільїної) ми отримали такі показники (рис. 2):

36% людей основним мотивом у навчанні мають критерій отримання знань. Такі люди люблять розвиватись, їм цікаво не лише просто спостерігати за процесом навчання, а й приймати в ньому активну участь. Вони люблять отримувати додаткові завдання, так як вважають, що додаткова інформація допоможе їм краще та якісніше отримати знання.

39% досліджуваних навчаються задля оволодіння професією. Такі люди накопичують знання, модифікують її, запам'ятовують. Вони ходять на навчання, щоб у подальшому використати набуту інформацію у тій діяльності, спеціалізацію якої вони обрали. Вони мають особистісні мотиви, що допомагають їм досягати власних цілей.

25% осіб за мету у навчанні обрали отримання диплома. Такі люди часто ходять на навчання не задля знань та отримання інформації, а лише за особистісними мотивами, такі як: спілкування, проведення вільного часу, емоційне забарвлення життя. Вони вбачають за ціль отримання документу, що допоможе надалі рухатись по життю.

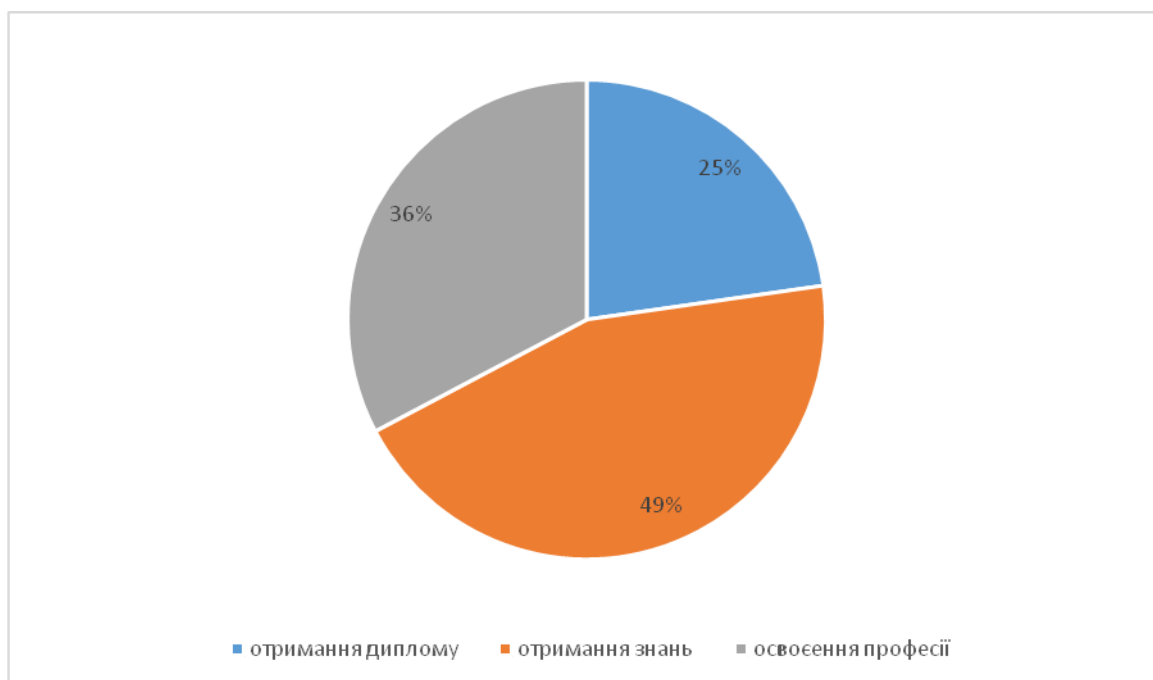

Рис. 2 Розподіл результатів дослідження визначення мотивації до навчання, що домінує у студентів

2.3. Аналіз кореляційного дослідження рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії

За допомогою програми STATISTICA 11.0 була підрахована кореляція між рівнем тривожності та його впливом на когнітивні процеси у період денного навчання. Для того, щоб стверджувати про наявність залежності чи повну незалежність між одиницями аналізу, необхідно було визначити критичні значення коефіцієнту кореляції рангів Спірмена (r_s). Це непараметричний показник, за допомогою якого намагаються виявити зв'язок між рангами відповідних величин у двох рядах вимірів.

Прямі кореляційні зв'язки були виявлені між показниками:

– «піднесеність» та мотивація отримати знань ($r_s = 0,52$, рівень статистичної значущості $p \leq 0,05$). Такий зв'язок свідчить про те, що такі

особистості у момент емоційної піднесеності відчують прилив сил, проявляють активну позицію у навчанні, більше мотивуються, беруть більше завдань, виконують їх добросовісно та вчасно. Вони хочуть отримувати якомога більше інформації, деякі додатково створюють візуальні ресурси (таблиці, схеми) для поліпшення отримання знань.

– «рішучість» з мотивацією до отримання диплому ($r_s = 0,71$, рівень статистичної значущості $p \leq 0,05$). Такий зв'язок свідчить про те, що хоча особистості й не вбачають включеність до самої роботи, але в колективній діяльності їм цікаво працювати (тренінги, семінари на вільні теми), вони впевнено та рішуче діляться інформацією, цікаві для них теми розвивають. Вони намагаються вести активну позицію, вважають, що при отриманні диплому можна знайти різноманітні зв'язки, які допоможуть їм у майбутньому.

– «тривога» та мотивація до оволодіння професією ($r_s = 0,41$, рівень статистичної значущості $p \leq 0,05$). Такий зв'язок свідчить про те, що досліджувані відчують переживання щодо свого майбутнього, вони намагають їх побороти через працю, намагаються включатись у роботу, з завдань отримуватись максимум необхідної для них інформації. Вони вважають, що чим краще будуть знати аспекти та нюанси професії, тим більше шансів на подальшу успішну реалізацію за стінами ЗВО.

Обернений кореляційний зв'язок був виявлений між показниками – мотивація оволодіння професією та «пригніченість» ($r_s = -0,67$, рівень статистичної значущості $p \leq 0,05$). Такий зв'язок свідчить про те, що коли людина намагається побороти пригніченість, стає більш впевненою, в неї спостерігають позитивні наміри до свого майбутнього та до вибору своєї професії. Вона починає більш активно виконувати завдання, стає більш включеною та має позитивні наміри щодо отриманих висновків з виконуваної роботи.

Висновок до розділу 2: у період пандемії емоційний стан людей залишається різноманітним та індивідуальним. Комуś ситуація допомогла реабілітуватись та почати все з нової сторінки, хтось, навпаки, опустив руки. У дослідженні показано, що у вибірці досліджуються усі вказані компоненти емоційного стану, кожна людина переживає ті чи інші події своєрідно. Для більш детального розгляду питання рекомендується провести дослідження вже після закінчення пандемії та за допомогою критерія Фішера порівняти результати у відсоткових позиціях. Це допоможе більш детально розглянути вплив саме пандемічної ситуації як на розвиток та емоційний стан особистості, так і на їх мотиваційні особливості.

ВИСНОВКИ

1. Розглянувши теоретичні відомості понять «мотивації», психологічного стану особистості та їх особливостей в пандемії, можна узагальнити, що мотивація – невід’ємний компонент у розвитку особистості. Психічний ж стан – цілісна характеристика психічної діяльності. У будь-якому психічному стані можна виділяти глибокі і поверхневі, усвідомлені компоненти. Пандемія у даному дослідженні виступає певним медіатором, що перешкоджає розвитку та погіршує психічні стани. Розглянуто, що мотивація та психічний стан займають важливе місце у дистанційним навчанням та відіграють вирішальну роль у розвитку особистості.

2. Здійснивши кореляційне дослідження за опитувальниками «Самооцінка емоційних станів» (А. Уессман і Д. Рікс), ми визначили, що мотивом, що домінує у навчанні у вибірці є оволодіння професією. Такі люди накопичують знання, модифікують її, запам’ятовують. Вони ходять на навчання, щоб у подальшому використати набуту інформацію у тій діяльності, спеціалізацію якої вони обрали. Оцінка результатів за методикою

«Мотивація навчання у ВНЗ» (Т. І. Ільїної) показало, що у більшості досліджуваних переважає «енергійність», такі люди оцінюють себе як ініціативні, спрямовані, активні. Вони завжди мають пробивний настрій, кмітливі у вирішенні питань; «емоційна втома», характеризує людей пасивних, інертних, безініціативних. У вирішенні поставлених завдань вони дещо мляві та апатичні, байдужі до результату. «впевненість» та рішучість в емоційних проявах. Такі особи наполегливі, працездатні, сильні, вольові. До вирішених задач підходять з чітко спланованими ролями, мають певні стратегії до виконання роботи; та «почуття безпорадності», що характеризує людей несміливих, слабких, апатійних, що часто пов'язано з попереднім негативним досвідом у виконанні роботи.

3. Проаналізувавши кореляційне дослідження взаємозв'язку рівня мотивації навчання та психологічного стану в період пандемії, було визначено, що Прямі кореляційні зв'язки були виявлені між показниками «Піднесеність» та мотивація отримати знань. Особистості у момент емоційної піднесеності відчувають прилив сил, проявляють активну позицію у навчанні, більше мотивуються, беруть більше завдань, виконують їх добросовісно та вчасно. «Рішучість» та мотивація до отримання диплому. Людям цікаво працювати в колективній діяльності, вони впевнено та рішуче діляться інформацією, цікаві для них теми розвивають. Вони намагаються вести активну позицію, вважають, що при отриманні диплому можна знайти різноманітні зв'язки, які допоможуть їм у майбутньому. «Тривога» та мотивація до оволодіння професією. Досліджувані відчувають переживання щодо свого майбутнього, вони намагають їх побороти через працю, намагаються включатись у роботу, з завдань отримуватись максимум необхідної для них інформації. Обернений кореляційний зв'язок був виявлений між показниками – мотивація оволодіння професією та «пригніченість», це свідчить про те, що людина намагається побороти пригніченість, стає більш впевненою, в неї спостерігають позитивні наміри

до свого майбутнього та до вибору своєї професії. Вона починає більш активно виконувати завдання, стає більш включеною та має позитивні наміри щодо отриманих висновків з виконуваної роботи.

Загалом, дослідження показало, що у вибірці присутній взаємозв'язок між психологічними станами та мотивами у осіб юнацького віку. Рекомендується провести детальне дослідження, наприклад, у формі дистанційного та навчання у аудиторії та їх вплив на успішність та вмотивованість студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вінярська Т. Мотивація студентів ВНЗ до спеціально організованої рухової активності з урахуванням їх психофізіологічного стану. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2014. № 1. С. 32.
2. Водолазська О. О. Самооцінка та мотивація досягнень як чинники професійного становлення майбутніх психологів. *Наука і освіта*. 2015. № 10. С. 54.
3. Дембіцький С. С. Стан психологічного дистресу серед різних соціальних груп в Україні під час пандемії COVID–19. *Український соціум*. 2020. № 2. С. 74.
4. Козубцов І. М. Технічний аспект мотиваційної моделі процесу компетентного навчання студентів в міждисциплінарному просторі. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 2. С. 76.
5. Курганська Л. О. Внесок Еріха Фромма у становлення поняття ідентичність в психологічній науці. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2012. Т. 24, ч. 6. С. 219.
6. Кустовська І. М. Мотивація студентів до навчання як загальна психолого-педагогічна проблема. *Педагогічний дискурс*. 2010. Вип. 7. С. 135.
7. Ляшенко І. В. Розвиток мотивації студентів до дистанційного навчання у вищій школі. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 1. С. 150.
8. Майовські Я. Роль вчителя у мотивації учня до трудового навчання. *Наукові записки Тернопільського національного*

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2012. № 2. С. 100.

9. Надточій Н. О. Психолого–педагогічні умови формування позитивної мотивації навчання (на матеріалі навчання англійської мови). *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2013. № 3. С. 282.*
10. Новікова П. А. Модель мотивації навчання особистості. *Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2012. № 2. С. 73.*
11. Рогов П. Формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з психолого–педагогічних питань та освіти: сучасний стан, шляхи розвитку. *Бібліотечний вісник. 2011. № 4. С. 58.*
12. Рождественська Д. Б. Модель формування мотивації професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах очно–дистанційного навчання. *Актуальні проблеми психології. 2010. Т. 1, Вип. 27. С. 117.*
13. Романюк Л. Мотиваційна основа механізмів становлення цінностей особистості в психології освіти дорослого. *Наука і освіта. 2018. № 9–10. С. 12.*
14. Супрун Д. М. Оцінка актуального стану сформованості мотивації до збереження здоров'я у психологів (спеціальних, медичних). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2014. Вип. 26. С. 406.*
15. Тріпак М. Психологія фінансів та стресу суб'єктів соціуму в умовах світової пандемії. *Економічний аналіз. 2020. Т. 30, № 1(1). С. 210.*
16. Унгурян Л. М. Мотивація студентів у процесі навчання, шляхи мотивації до навчання. *Медична освіта. 2013. № 4. С. 77.*
17. Фоменко К. І. Мотиваційні фактори психічних станів студентів у різних умовах навчальної діяльності. *Вісник Харківського*

національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. 2015. Вип. 50. С. 278.

- 18.Хабусєва М. С. Становлення мотиваційної сфери майбутніх медичних працівників: психолого–педагогічні передумови. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013. Вип. 3. С. 97.*
- 19.Шищенко В. О. Механізми впливу на формування мотивації до навчання підлітків. *Теорія та методика навчання та виховання. 2012. Вип. 31. С. 201.*
- 20.Юрєва Л. Н. Пандемія COVID–19: ризики для психологічного благополуччя и психического здоров'я. *Український вісник психоневрології. 2020. Т. 28, вип. 2. С. 5.*

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я,

учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

(ім'я, прізвище)